

Rapport 2007:58

Arkeologisk förundersökning / antikvarisk kontroll

Tjällmo spiksmedja

Invid RAÄ 109 och 120

Tjällmo 1:45

Tjällmo socken

Motala kommun

Östergötlands län

Viktoria Björkhager

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M

A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Tjällmo spiksmedja

Tjällmo 1:45

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat och tolkning	4
Referenser	4
Tekniska uppgifter.	7

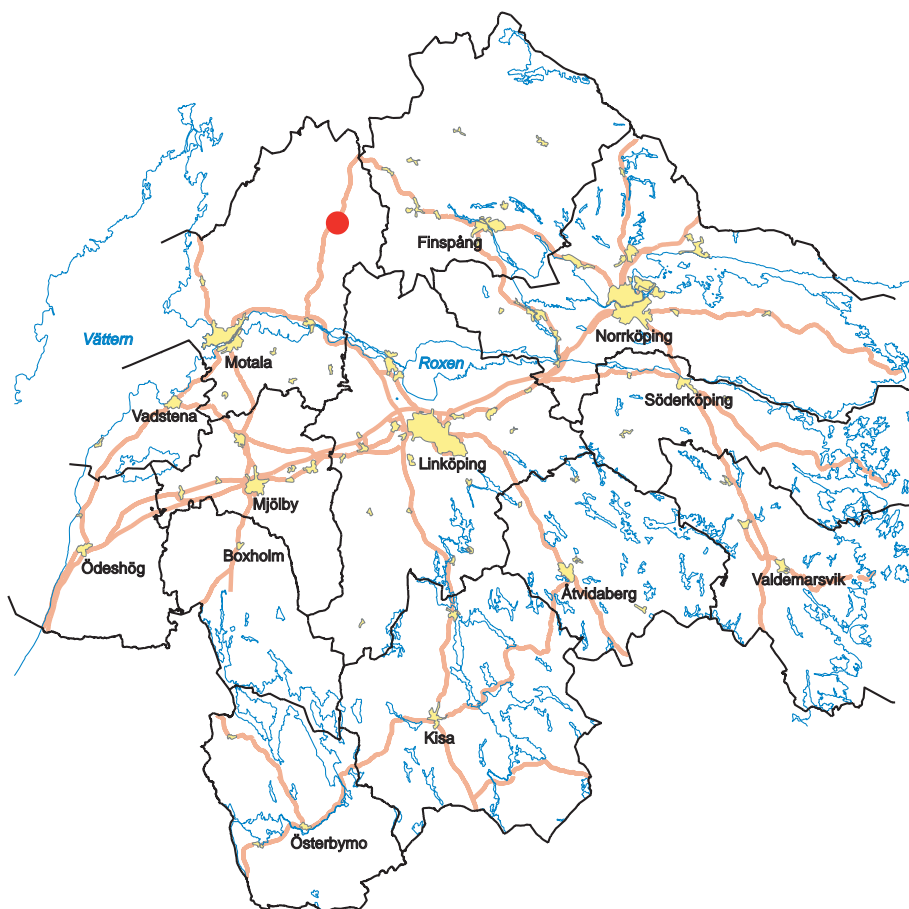
Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

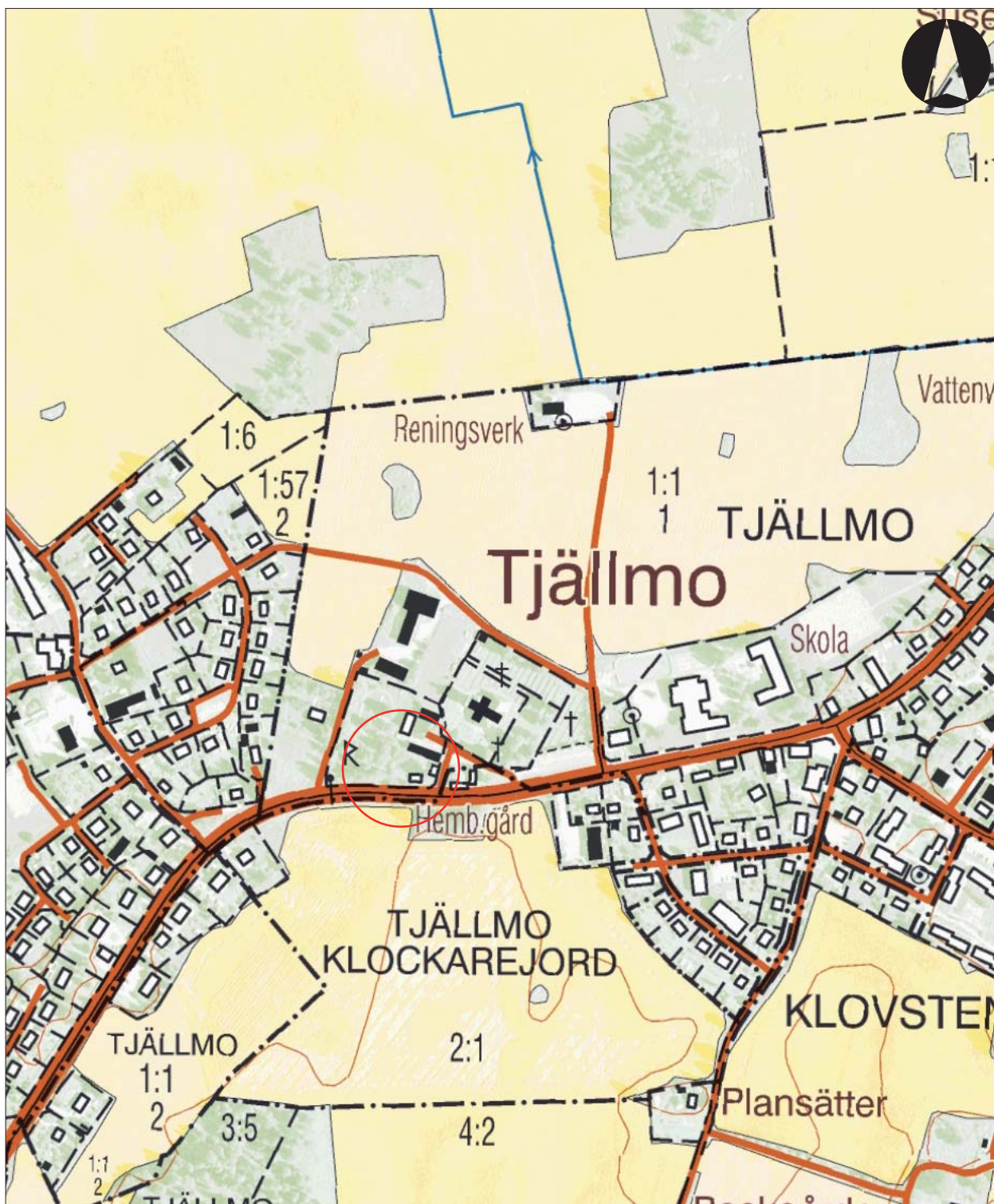
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde under mars 2007 en arkeologisk förundersökning inom Tjällmo 1:45, Tjällmo socken. Förundersökningen genomfördes inför uppbyggandet av en smedja. Vid förundersökningen påträffades inget av arkeologiskt intresse.

Viktoria Björkhager
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5 000.

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk förundersökning i samband med schaktningar för en grund till en smedja på fastigheten Tjällmo 1:45 i Tjällmo socken. Undersökningen genomfördes den 26 mars 2007 efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Uppdragsgivare var Tjällmo Hembygdsförening, projektet Spiksmedja i Tjällmo, vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förarbetet var antikvarie Erika Räf och ansvarig för förundersökningen samt rapportarbetet var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Smedjan planerades att uppföras intill Tjällmo hembygdsgård (RAÄ 120), centralt i Tjällmo kyrkby. I hembygdsgården förvaras också flera förhistoriska föremål (RAÄ 109), vars fyndplats uppges vara inom samma område (Fornminnesregistret, Tjällmo socken).

Tjällmo socken är del av Östergötlands norra bergslagsbygd och har tillhört både Godegårds och Hälestads bergslag. Sockennamnet finns omnämnt på 1360-talet (sofi.se/namnarkivet). Kyrkan, som ligger något 100-tal meter nordost om hembygdsgården, har medeltida murverk från 1200-talet och byggdes om på 1700-talet.

På en ägomätningsskarta från år 1700 (Akt LMS D114-60:1, Tjällmo nr 1-3) är kyrkbyn tydligt utritad med flera byggnader i det aktuella området, runt kyrka och prästgård. Sammantaget bör Tjällmo kyrkby ha ett medeltida ursprung och det kan finnas äldre historiska lämningar under mark.

Syfte

Syftet med förundersökningen var att fastställa om lagskyddade fornlämningar berördes av markingreppen. Om fast fornlämning framkom skulle förundersökningen främst se på möjligheterna att justera exploateringen så att fornlämningarna inte kom till skada. Om detta inte var möjligt skulle lämningarna undersökas och dokumenteras för att fastställa deras karaktär, omfattning och datering. Om lämningarna hade en avsevärd omfattning skulle länsstyrelsens kultur- och samhällsbyggnadsenhet kontaktas för vidare beslut i ärendet.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen utfördes i form av en antikvarisk kontroll i samband med schaktningsarbetet. Detta innebär att anläggningar och/eller kulturlager som påträffades skulle dokumenteras på plan- och profilritningar, lagerbeskrivningar och genom fotografering.

Resultat och tolkning

Det aktuella schaktet låg i svag sluttning i parkmark intill Tjällmo prästgård. Schaktet omfattade en yta av ca 5 x 5 m. Det grävdes skiktvis ned till ett djup av 0,4-0,6 m. I det nordvästra hörnet framkom en mindre stensamling, varav en sten hade ett tunt lager med kalkbruk. Bruket har likheter, avseende färg, sammansättning och konsistens, med murbruk från 1600-1800-talen (Referenssamlingen för murbruk). Stenarna tolkas som en utfyllnad av en ojämnhet i marken och är inte av arkeologiskt intresse. I övrigt utgjordes marken av ett ca 0,25-0,3 m tjockt matjordslager och under detta framkom gul mo.

Östergötlands länsmuseum gör härigenom bedömningen att inga lagskyddade fornlämningar finns inom det aktuella exploateringsområdet. Därmed kan den planerade byggnationen genomföras utan vidare arkeologiska åtgärder.

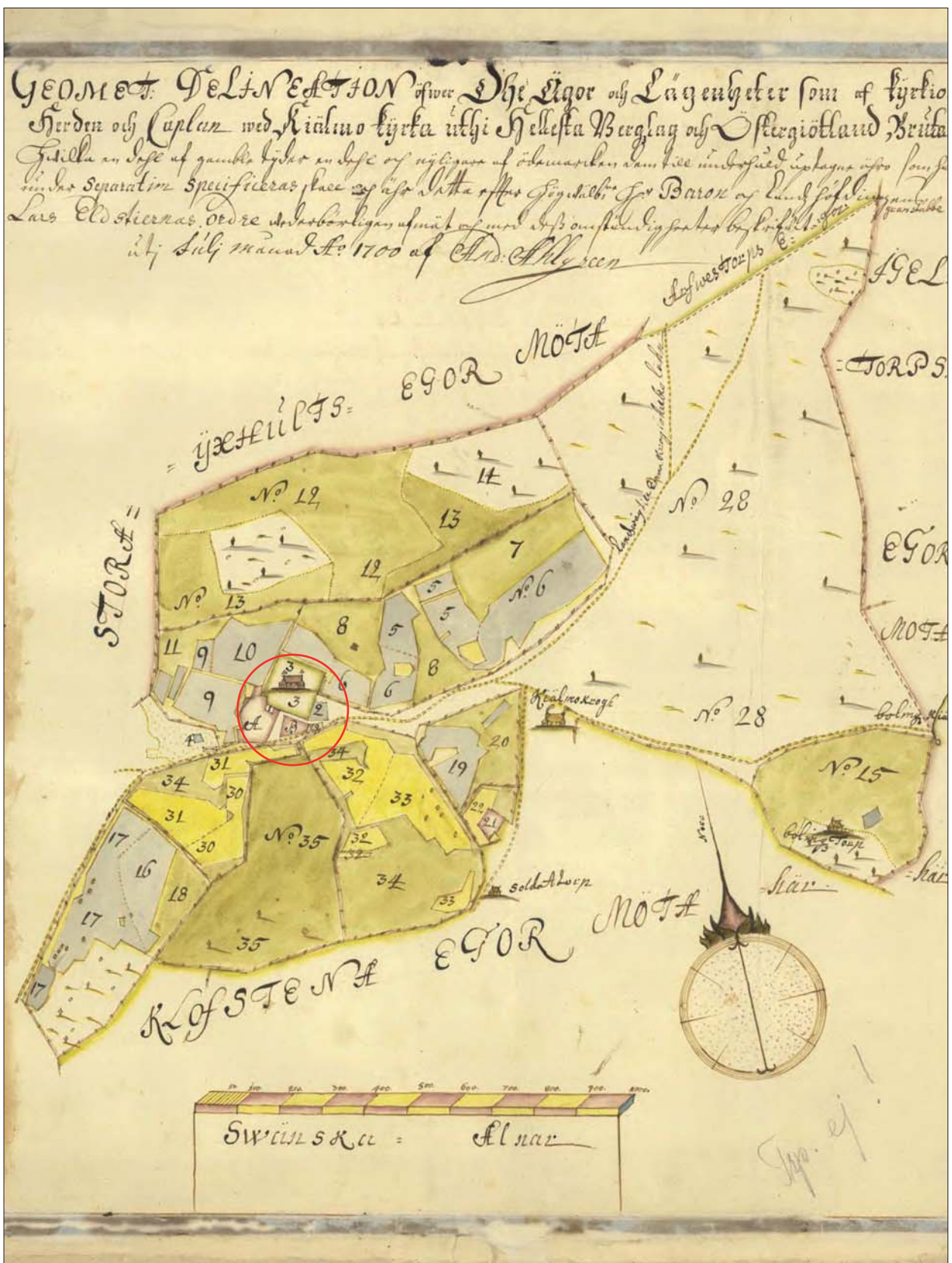
Referenser

Fornminnesregistret, Tjällmo socken.

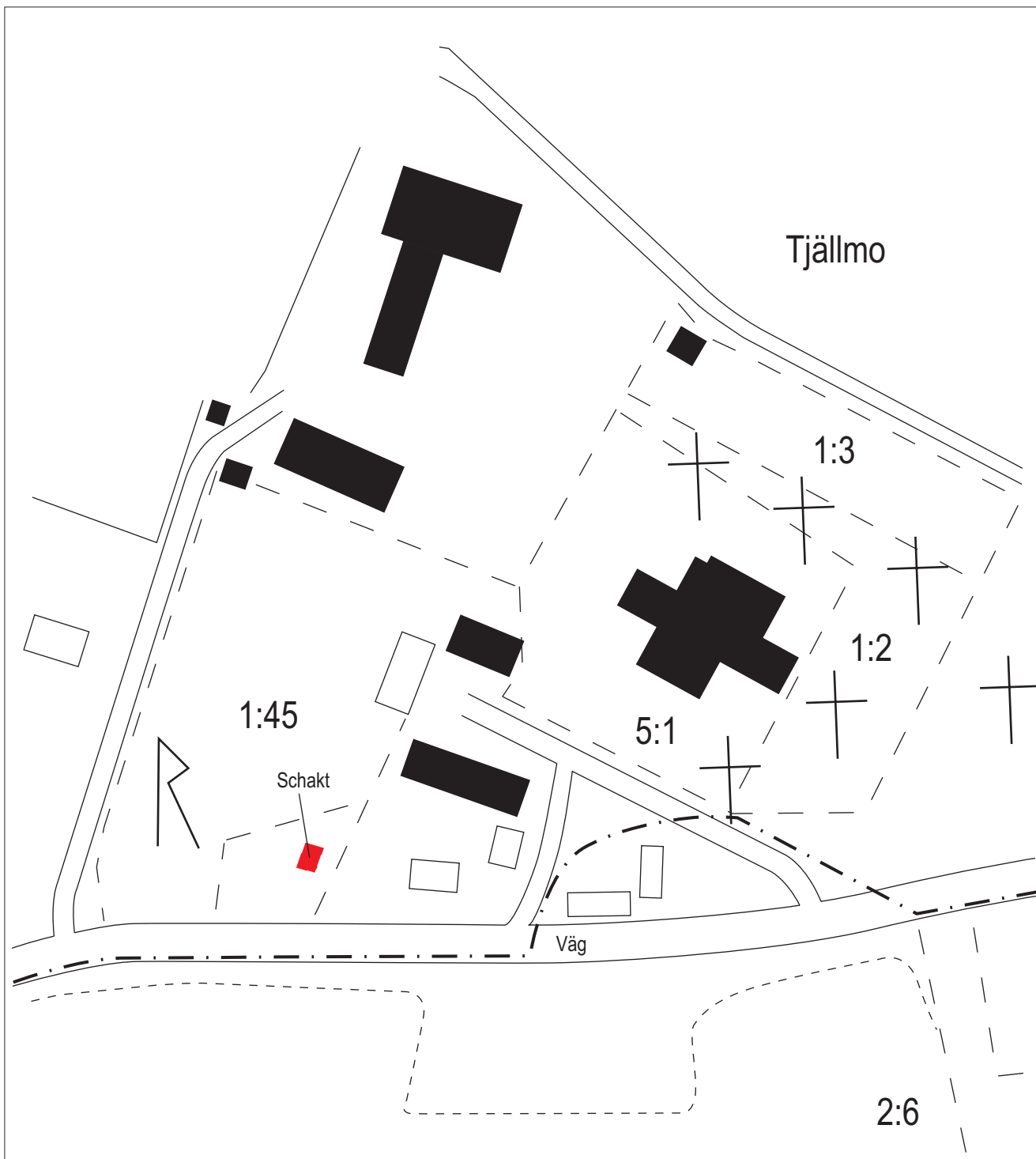
Lantmäteriet. Akt LMS D114-60:1, Tjällmo nr 1 – 3.

Referenssamlingen för murbruk. Östergötlands länsmuseum.

www.sofi.se/namnarkivet

Figur 3. Utsnitt ur ägomätning Tjällmo 1-3 år 1700 med undersökningsområdet markerat (Akt LMS D114-60:1).

Figur 4. Översiktsplan över det aktuella området med schaktet markerat (rött). Skala 1:1 500.

Tekniska uppgifter

Lokal	Tjällmo 1:45
Socken	Tjällmo
Kommun	Motala
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	Invid RAÄ 109 och 120
Ekonomiska kartans blad Koordinater	095 24 (9F 2e TJÄLLMO) X6510370 Y1473720
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens beslut	2007-04-25 (tjänsteanteckning)
Länsstyrelsens handläggare	Annika Toll
Länsstyrelsens diarienummer	431-26132-06
ÖLM diarienummer	38/07
ÖLM kontonummer	530599
Uppdragsgivare	Tjällmo Hembygdsförening, projektet Spiksmedja i Tjällmo
Kostnadsansvarig	Tjällmo Hembygdsförening, projektet Spiksmedja i Tjällmo
Projektledare	Viktoria Björkhager, Erika Räf
Fältarbetstid	2007-03-26
Total projekttid	4 tim
Totalt undersöktes	25 m ²
Fynd	Nej
Foto	Digitala foton
Analyser	Nej
Grafik	Johan Levin
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial ISSN 1403-9273	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499 Rapport 2007:58 © Östergötlands länsmuseum

Östergötlands länsmuseum utförde i mars 2007 en arkeologisk förundersökning inom Tjällmo 1:45, Tjällmo socken, Motala kommun. Förundersökningen utfördes inför uppbyggandet av en smedja. Vid förundersökningen påträffades inget av arkeologiskt intresse.